

СТАРЕ ЧЕСМЕ

Припрема: Војин Дреновац

Београд 1820. године није имао више од 5000 житеља. Његов тадашњи изглед био је више него жалостан. После пропасти Карађорђеве Србије 1813. године, под страховитим терором Турака, Београд је скоро остао без Срба. Сви који су га тада видели описују га као место крајње запуштености и беде, са трошним кућерцима, пуно рушевина, блата, ђубрета, гладних паса који се по турским схватањима нису смели уби-

јући стари Дорћол вели у једном напису: "Чесме, са којих се носила пијаћа вода и кубуре са њима .... Сатима се 'капе' у очекивању да вода дође. Као да нас сунце озари кад се објави: 'Добро је ! Почела је да тече'. Онда се пита 'Како иде?' и у почетку одговара 'Танко као конач'. Али лица, обасјана светлошћу, наговештавају да ће бити боље ..."

Са одржавањем чесама било је доста муке. Из прве четвртине 19 века има једно писмо неког Диме чесмеџије датирано 16. октобра 1823. године кнезу Милошу Обреновићу, из кога се најбоље може видети однос наших радника према турским освајачима. Писмо гласи: "... будући да сам ја с прочим мајсторима чесмеџијама правио чесме у Београду и поправљао по заповести честитог везира, које дело није било сасвим довршено за живота његова. Дакле случи се и умре везир а нама чесмеџијама не плати ајлук за чесме. Тако дође садашњи везир Абдурахман-паша у Београд на место Алипаше и даде мене с прочим мајсторима позвати и каза нам да ми слободно доправимо чесме а он ће нам поштено све до паре исплатити, старо и ново. И тако ми дело окончамо и чесме направимо, што је нас 1600 гроша коштало јер је 7 душа радило скоро годину дана. Ми саставимо рачун и двапут смо га представљали везиру, али бадава, кад он неће да зна него предложена прошенија подере, а нас без сваког изговора одпушти од себе".

Од многих чесама старог Београда - било их је око педесет -

поменућемо неколико најзанимљивих.

Делијска чесма је име добила по Делијском коначу који је био у Караџићевој улици. У Коначу је становао војвода, шеф турске полиције. Конач је 40-тих година 19 века купио кнез Александар Карађорђевић. Чесма је подигнута 1848. године. Мењала је често места. Пошто је стара чесма срушена 16. фебруара 1889. године друга је подигнута преко пута на углу Кнез-Михајлове и Вука Караџића улице. Та друга чесма срушена је 1913. године кад су се почели копати темељи за палату Српске академије наука и уметности. Чесма је имала две славине, које су укупно давале 714 грама воде у секунди. Једно време су је звали 'Књажевска' и 'Господарска'.

Чукур-чесма, дубока чесма у рупи, налазила се на углу Добра-чине и Јевремове улице. Чесма је од историјског значаја. У недељу 3. јуна 1862. године око четири часа поподне скупило се било око чесме неколико српских шегрта да наточе воду. У исто време наиђу и неколико турских низама из оближње полицијске зграде, па не чекајући ред, стану гурати шегрте. Дечаци им се успротиве и из тога се изроди свађа. Једном низаму окрњи се у том тестија, а он оним црепом што му је остао у руци лупи по глави шегрта Саву, који је радио у бакалници Алексе Николића. Сав обливен крвљу несрећни дечак стане јаукати, а свет потрчи са свих страна да види шта је. Ускоро наиђе и Сима Нешић, терџуми српске полиције, са три жандарма. Сима одмах нареди да се рањеноме дечаку опере и превије рана и да се носи кући, а низаме, који су се били преплашили да их народ не убије, узме под стражу и потера у српску полицију. Ту ухапшени низами покушају да утекну, али се Сима и Ђорђе Нишлија, жандарми, испрече

испред њих и зауставе их. Због тога се изроди свађа између Симе и низама који су били изашли на прозоре турске полиције. Ови најзад отворе ватру из пушака те Симу убију на месту, а Ђорђа Нишлију смртно ране. Остали Срби, који су их пратили, разбегну се. На погребу, 5. јуна, Турци су бомбардовали Београд. У спомен тих догађаја подигнута је на том месту 1931. године, из задужбине Ванђела Томе, трговца, статуа убијеног дечка са крчагом у руци.

Теразијска чесма је била првобитно врло неугледна. Подигли су је Турци али се не зна када. Налазила се између хотела "Москве" и "Балкана". Чесму је обновио кнез Милош 1859. године. Четири њене славине давале су укупно 524 грама воде у секунди. Године 1912. приликом стављања коцке у главној улици, чесма је пренета у Топчидер, поред Топчидерске цркве. Седамдесетих година прошлог века чесма је враћена на своје првобитно место, на Теразије.

Тоскина чесма, на углу Југ Богданове и Поп Лукине улице, Табачка чесма у дворишту куће у Босанској улици (данас Гаврила Принципа), чесма на Великој пијаци (данас Студентски трг) су само неке од педесетак чесми расејаних по старом Београду. Престале су да раде кад је Стална техничка комисија за водовод, састављена од наших стручњака Јована Жујовића, Марка Лека, Милана Јовановића Батута, Светлика Радовановића и немачког инжењера Оскара Смерекера, израдила 1892. године модеран водовод, који је доцније прошириван у више махова.

У следећем броју:

Скадарлија - боемски крај

Коришћен материјал: Из *Старог Београда - Живорага Јовановића*

Terazijska ~esma postavljena u ~ast povratka Knez Miloša u zemlju 1860. godine

јати. Тај запуштени Београд за прве владе кнеза Милоша Обреновића почео се изграђивати. У то време Београд није имао модерног водовода и канализације и житељи београдски служили су се водом из чесама које су се снабдевале из три водовода: римског, варошког и булбудерског. Чесама је било у приличном броју и око њих је било увек препуно света. Тискања, гурања, полупаних тестија, разбијених глава и туча било је свакодневно. Вода је с муком надолазила. Један Дорћолац опису-

Jelena Tacović
Broker / Owner

HRISTOS VOSKRESE!

3114 W. Irving Park Road, Chicago IL 60618

Наша пословна и савесна услуга • Ваше поверење, задовољство и дуга сарадња

773.442.8900 ext. 222

Email: Jelena@realtyagent.com

www.MyChicagoHomes.com

KUPOPRODAJA

- Stanova
- Kuća
- Zgrada
- Poslovnih prostora
- Zemljišta